

COLM TÓIBÍN

Escriptor i professor de literatura a la Universitat de Colúmbia

'Breus' del CCCB

La primera entrega de la col·lecció, 'Orwell i Barcelona', de Colm Tóibín, amb l'ARA avui i demà per 6 euros

"La cultura és la infanteria dels catalans al món"

CARLES
CAPDEVILA

Ens citem per conversar per Skype. Viu a Nova York, on és professor de literatura comparada a Colúmbia, i fins a l'estiu no vindrà a la casa que té al Pallars. Aquest cèlebre escriptor irlandès va fer fa un any la conferència *Orwell i Barcelona* al CCCB, que aquest cap de setmana distribueix l'ARA.

Fa quaranta anys que vas arribar a Barcelona per primer cop.

Sí. El setembre del 1975. Irlanda era un lloc molt difícil en aquells anys. La campanya de l'IRA semblava interminable i el país s'anava convertint en cada cop més catòlic i provincial, i insular, i realment tothom en volia marxar. Tot i que l'economia estava millorant, tot i que podies trobar feina... Algú em va dir: "Si anessis a Barcelona podries trobar feina ensenyant". I tan bon punt va dir "Barcelona"... Havia llegit el llibre d'Orwell, *Homenatge a Catalunya*, havia llegit altres llibres sobre la ciutat i la Guerra Civil, sabia que era al costat del mar, sabia que hi feia calor [riu], i tan bon punt algú va dir "Barcelona" vaig respondre: "Me n'hi vaig".

Et va interessar molt la visió històrica d'Orwell sobre els anarquistes. Encara és problemàtic escriure sobre història a Espanya, i també a Catalunya. A Irlanda als anys 40 el govern va demanar a qualsevol que estigués implicat en la revolució que escrigués un informe del que passava. Vam tenir uns 3.000 informes, alguns llargs i detallats, sobre què va passar a cada zona, escrits per les persones que hi estaven involucra-

des. L'acord va ser que es mantindrien secrets fins que tothom morís, i es van fer públics fa uns 10 anys. Per als historiadors és extraordinari, pots comprovar i verificar. El problema a Barcelona és que els anarquistes van morir, o es van exiliar o van desaparèixer. No tenim els seus informes.

Tenim altres versions.

Sí, tenim molt bons informes de l'Església catòlica de la revolta dels anarquistes a Barcelona, sobre quins capellans van ser assassinats, quins convents van ser cremats... Però de l'altre costat no tenim gairebé res. Això fa que aquest llibre d'Orwell sigui tan interessant. I com que els arxius soviètics són accessibles per a tothom, pots anar a Moscou i veure que el que diu Orwell és el mateix que hi ha als arxius: que de manera molt deliberada, des de Moscou, es van proposar desmantellar el poder anarquista a Barcelona i reemplaçar-lo pel poder comunista a Barcelona. Tot això ignorant a la pràctica la Guerra Civil, que era que les forces feixistes s'estaven movent a poc a poc i de manera inexorable cap a Barcelona. Així que aquesta guerra dins de la guerra va esdevenir una distracció de la gran guerra. I el llibre d'Orwell també informa de manera gràfica sobre què passava als carrers de Barcelona al juliol, l'agost i el setembre del 1936.

A la teva conferència *Orwell i Barcelona* cites altres fonts sobre aquests anys.

Tenim informació bona sobre això també a les memòries d'Antoni Tàpi-

Perfil Colm Tóibín és un

escriptor i crític irlandès

molt llegit i guardonat.

Va viure a Barcelona

entre els anys 1975 i 1978,

i estiuja al Pallars. De la

seva experiència

barcelonina als 20 anys en

va sorgir *Homenatge a*

Barcelona (Columna,

2003). En català també té

publicats *Un llarg hivern*

(La Campana), *Brooklyn*

(Amsterdam) i

El testament de Maria

(Amsterdam).

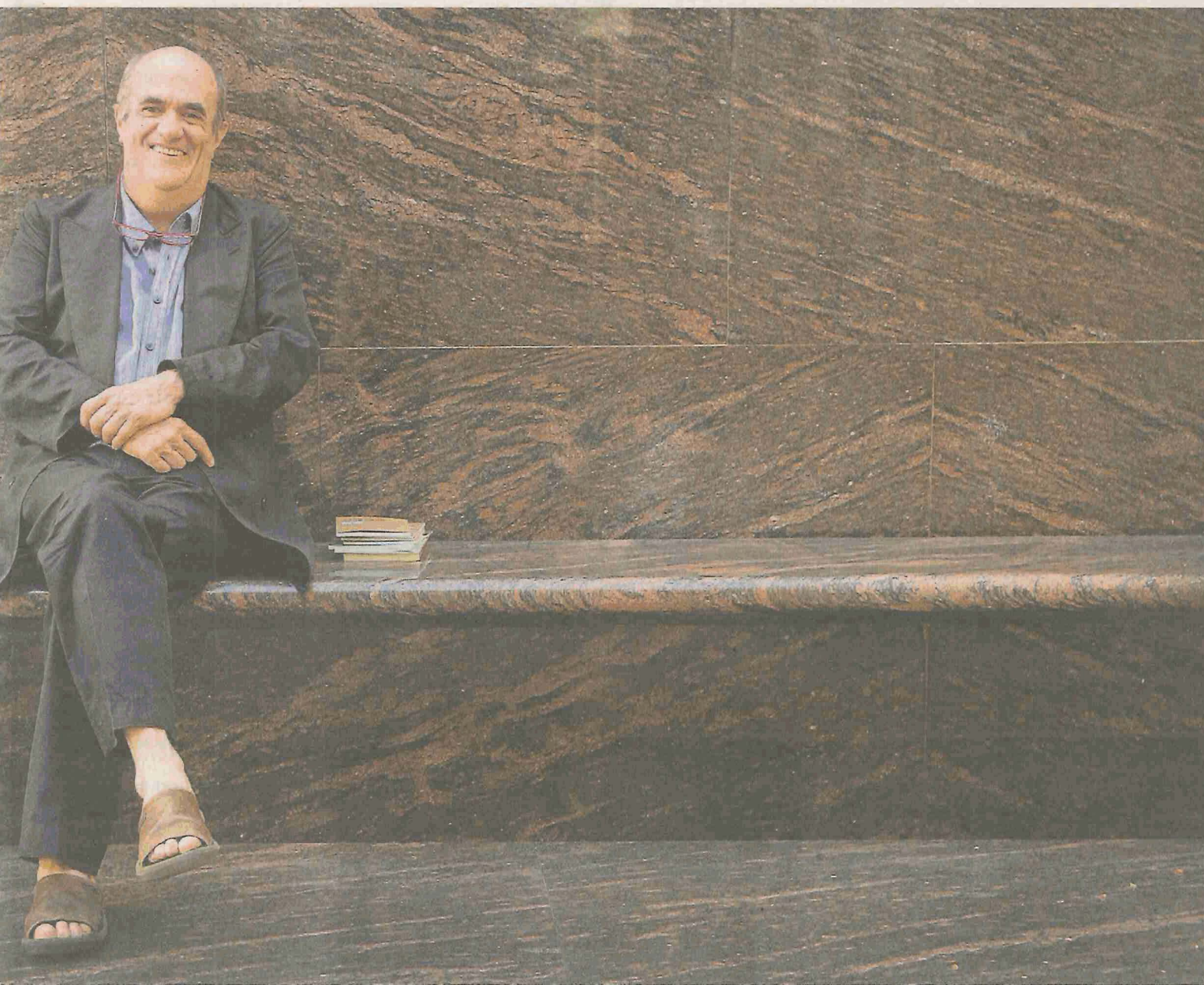
es, des del punt de vista del burgès. El pare de Tàpies s'adonava que perdria la guerra, així que, tot i que treballava a la Generalitat com a advocat, no s'hi va involucrar gaire perquè sabia què passaria. Hi ha també les memòries d'un gran home anomenat Jaume Miravittles, però el que falta és l'anarquista real, l'anarquista corrent, el que era als carrers. Estem parlant de milers de persones, i alguns van sobreviure a la guerra. Però es van quedar callats.

D'on més has tret informació?

Hi ha molts bons informes de la guerra civil al Pallars. Manel Gimeno va donar-nos informació de cadascuna de les morts durant la Guerra Civil al Pallars. Treballava per a Feccsa i, un cop havia arreglat l'electricitat, s'asseia amb els de la casa i repassava els detalls. No volia fets anecdòtics, no volia coses que no podia provar, volia saber qui havia matat qui aquell dia concret. I quan va publicar el llibre va descobrir que hi havia anècdotes que havien començat a circular, coses que no eren certes i la gent es creia. Tothom vol que al seu oncle o al seu avi l'haguessin

Memòria "Ningú vol saber que a la guerra al seu avi el va matar el seu veí" **Mite** "George Orwell no cridava veritats, discutia amb ell mateix" **Magnètic** "Al Pallars els pagesos mantenen l'ètica del treball"

RUTH MARIOT

matat els feixistes. Ningú vol saber que al seu oncle o al seu avi el va matar el seu veí, el seu amic o el seu cosí. Això és típic de la guerra civil, és desagradable. Per tant, jo només escric, utilitzant Orwell com a base, sobre la història, qui escriu la història i qui no l'escriu.

La història acaba sent ficció?

Les versions anecdòtiques de qualsevol cosa que va passar ara fa vuitanta anys són un problema, si no hi ha documents. A mi m'agraden els fets. Vaig escriure un llibre mentre caminava al llarg de la frontera entre Irlanda del Nord i la República d'Irlanda, l'any 1986. No em vaig inventar res. Si dic que vaig trobar-me amb un home i l'home va dir "bon dia", això és el que va dir. Si dic que hi havia dues vaques que venien per la carretera, eren dues. No hi va haver cap moment que pensés "això no és gaire interessant i necessito inventar..." i llavors l'exèrcit britànic se'm va acostar i em va apuntar amb les seves armes... No ho pots fer en un llibre que és de no-ficció. Has de treballar com ho fa un periodista, encara que pensis que és una pena que no hagués

passat alguna cosa més. El millor de les novel·les és que pots inventar, connectar, crear un patró, sense haver de demanar permís a ningú. I és una llibertat genial, saps? Fapoc vaig publicar una història a *The New Yorker*, i tothom es pensa que és certa. Em diuen: "No sabia que tenies aquell xicot quan eres en aquell pis..." I responc: "És que m'ho he inventat".

Què t'agrada més d'Orwell?

Va fer una cosa fascinant: es feia preguntes a si mateix, discutia amb si mateix. Mai estava segur de tenir raó, va esdevenir un personatge interessant que seguia la seva ment. No estava sempre predicant i cridant veritats. S'entretenia autoexaminant-se. Quan pensem en el totalitarisme, pensem en *La rebel·lió dels animals* i en 1984. Va escriure dos llibres que van influir en el nostre esperit. I continua sent un personatge fascinant. I quan va anar a Espanya no va fer com molts altres poetes, asseure's en bons hotels de Barcelona i escriure informes per enviar al seu país que deien "Déu meu, he vist bales!" Ell va anar al front. El van ferir de bala al coll.

Sobiranisme
"Els escocesos van perdre el referèndum, però han guanyat la guerra"

Què t'ha atrapat del Pallars, on tens casa i passes els estius?

Físicament a l'estiu és maquíssim. I hi ha una ètica del treball, especialment en la gent que treballa als camps, que encara treballa la terra, però també en el que arregla cotxes. La gent treballa fins a les 10 de la nit, i no protesten, i tornen a treballar a les 8 del matí. També hi ha una actitud amb l'alcohol que m'agrada molt. La gent no s'emborratxa, poden fer durar una sola cervesa tota la nit. I no parlen gaire, però ho observen tot. És un món molt interessant i un lloc ideal per treballar. Encara ara està una mica aïllat de tot. I a sobre té un festival de música clàssica. En esglésies romàniques petitíssimes, a les muntanyes, hi posen un clavecí i toquen Bach. Són pura inspiració, una cosa realment molt catalana, la idea de la gent que té aquesta relació amb Bach i Beethoven.

¿Com veus el procés independentista català?

El que ha passat a Escòcia és molt interessant. Van perdre el referèndum però han guanyat la guerra, han guanyat tots els escons excepte un. És

un missatge molt potent. Boris Johnson, un personatge tremendament influent, que havia sigut l'alcalde de Londres, va dir que hi haurà d'haver una solució federal. Ara ningú diu: "Oh, hi va haver un referèndum i el tema està tancat". Ara els catalans presenten unes eleccions com un plebiscit, en lloc de seguir demanant el referèndum que no tindreu. Això és molt enginyós, sempre ho sou, també amb el disseny. Heu de seguir Escòcia, que ara aconseguirà alguna cosa. La independència total és una cosa que la gent pot voler però s'hi arriba pas a pas, més que en un gran *big bang*. El següent pas de Catalunya seria tenir més control sobre el finançament. I anar tenint una mena d'ambaixades als països estrangers, a la manera com ja funciona l'Institut Ramon Llull, que és molt bona: primer hi enviem la cultura. Ja està passant a Nova York, per Sant Jordi amb el Jordi Puntí vam fer un acte parlant de Josep Pla, i vam tenir una audiència nombrosa. I la publicació de dos llibres de Pla, de fet, ha marcat una diferència a Nova York. La cultura és la infanteria dels catalans al món.

¿La teva última novel·la sortirà en català aviat?

Sí, Amsterdam publicarà el llibre. No sé quan sortirà. Jo només sóc l'escriptor [riu], sempre sóc l'últim a saber les coses.

En què treballes?

Estic acabant el semestre aquí i presideixo un festival que es diu PEN World Voices, organitzat pel PEN de Nova York, que s'acaba demà. Dilluns dono la meua última classe, sobre Edith Wharton, i l'endemà torno a Irlanda. Estic intentant escriure... ¿Saps el relat que em vaig publicar a l'ARA el dia de Sant Jordi? En farà una versió més llarga, així que, si algun dels teus lectors em vol animar o donar-me idees, endavant. També estic escrivint una novel·la, sempre en tinc una en marxa.

I teatre? ¿Després de l'èxit de la deliciosa obra *El testament de Maria* no penses tornar-hi?

Sí, espero que potser l'any vinent. Fa un temps que parlo amb el Teatre Nacional de Catalunya sobre un projecte. S'han portat molt bé i jo he estat una mica mandrós, així que si els veus digue'ls que ho faré, de veritat [riu].

Saps que aquest any en fas seixanta. T'afecta? I vigila què em dius, que jo en faré 50.

Els seixanta no són cap problema, i els cinquanta encara menys, els cinquanta són els nous trenta-set. Faré una festa a Dublín. Els setanta sí que són un gran problema. Ja estic preparant les medecines per quan hi arribi. Però els seixanta estan bé, encara puc caminar perfectament [riu].